

Sygn. akt II CZ 143/11

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Grażyny O. i Andżeliki S.

przeciwko Joannie S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 stycznia 2012 r.,

zażalenia pozwanej

na postanowienie Sądu Okręgowego

z dnia 30 czerwca 2011 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 7 maja 2010 r. zasądził od pozwanej Joanny S. na rzecz każdej z powódek Grażyny O. i Andżeliki S. kwoty po 51.683,33 zł z tytułu zachowku po zmarłej spadkodawczyni Zofii S. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 31 stycznia 2011 r. zmienił częściowo wyrok sądu pierwszej instancji w ten sposób, że obniżył sumę zachowku na rzecz Andżeliki S. do kwoty 25.581,66 zł.

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną pozwanej Joanny S. w części dotyczącej orzeczenia z powództwa Andżeliki S. Sąd wskazał, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej w przypadku występowania współuczestnictwa formalnego nie decyduje łączna wartość przedmiotu zaskarżenia, lecz wartość przedmiotu zaskarżenia każdego z formalnie połączonych powództw. Stwierdzono, że skarga kasacyjna zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego Andżeliki S., tj. w kwocie 25.581,66 zł, jest niedopuszczalna ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, która nie przekracza progu określonego w art. 398² § 1 k.p.c. W zażaleniu pozwana wносиła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości wskazując, że łączące powódki współuczestnictwo ma charakter materialny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawo spadkowe zapewnia członkom najbliższej rodziny spadkodawcy, zaliczonym do kręgu uprawnionych do zachowku, uzyskanie określonej korzyści ze spadku niezależnie od woli spadkodawcy. Zachowek jest formą zastępczą dziedziczenia, ma bowiem zapewnić członkom najbliższej rodziny spadkodawcy korzyści związane ze spadkobranie. Uprawniony może otrzymać należny mu zachowek przede wszystkim w postaci powołania do spadku, zapisu lub uczynionej przez spadkodawcę na jego rzecz darowizny. Gdy jednak to nie nastąpi, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (roszczenie o zachowek). Innymi słowy, o powstaniu na rzecz uprawnionego do zachowku roszczenia przeciwko spadkobiercy o pokrycie lub uzupełnienie w pieniądzu

zachowku rozstrzyga to, czy otrzymał on w całości należny mu zachówek w postaci powołania do spadku, zapisu lub uczynionej przez spadkodawcę na jego rzecz darowizny. Możliwe jest wystąpienie sytuacji, w której kilka osób występuje równolegle z roszczeniami o zachówek, należy jednak podkreślić, że ich mają wówczas charakter indywidualny. Między poszczególnymi uprawnionymi nie zachodzi więź o charakterze materialnoprawnym. Między powodami zachodzi współuczestnictwo formalne. Występują bowiem roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. Przy spełnieniu wymagania dotyczącego właściwości sądu, o którym mowa w art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c., uprawnieni mogą wspólnie wystąpić jako strony jednej sprawy cywilnej. Wbrew twierdzeniu skarżącej roszczenie każdego z uprawnionych nie oparte jest wówczas na tej samej, lecz na takiej samej podstawie faktycznej i prawnej.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia funkcjonującym w głównej mierze w interesie publicznym. Przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że przy współuczestnictwie formalnym wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną określa się odrębnie w stosunku do każdego ze współuczestników. O wartości przedmiotu zaskarżenia nie decyduje suma poszczególnych przedmiotów zaskarżenia, ale wartość każdego z nich z osobna. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji stron w zakresie możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w zależności od tego, czy wytoczono powództwo samodzielnie, czy też łącznie z innymi osobami, jak również w zakresie podyktowanego względami ekonomii procesowej skorzystania przez sąd z możliwości łącznego rozpoznania kilku różnych spraw. Por. postanowienia z dnia 27 kwietnia 2000 r., I PZ 18/00, PPIPS 2001, nr 6, s. 67, z dnia 24 października 2001 r., III CZ 53/01, niepubl., z dnia 15 lipca 2004 r., V CZ 59/04, niepubl., oraz z dnia 9 lutego 2006 r., IV CSK 183/05,

niepubl., z dnia 30 maja 2006 r., I CSK 142/06, LEX nr 490439, z dnia 10 lutego 2010 r., V CZ 2/10, niepubl., z dnia 20 października 2010 r., III CZ 42/10, niepubl.

W przedmiotowej sprawie między powódkami Grażyną O. i Andżeliką S. zachodziło współuczestnictwo formalne, natomiast wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do Andżeliki S. była niższa od ustawowego progu pięćdziesięciu tysięcy złotych. Skarga kasacyjna wniesiona w tej części podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Z przedstawionych względów zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.